

Rady pro Hobby 2006

NA NÁVŠTĚVĚ: HUDBA JE JAKO OSVÍCENÍ SRDCE

“Rady pro hobby” August 2006, Prague

Vynikající muzikant a skvělý houslový virtuos s mimořádnou schopností improvizace a bravurní technikou Alexander Shonert bývá často označován jako Paganini ze Sibiře. Narodil se v Irkutsku a už od dětství vyhrával jednu hudební soutěž za druhou. Je absolventem Novosibiřské státní akademie ve třídě prof. A. Grozděva, vystupoval jako sólista Novosibiřské státní filharmonie, působil jako vedoucí smyčcového oddělení na konzervatoři a po aspirantuře jako pedagog

hudební katedry na akademii. Od roku 1999 žije se svou matkou Natálií, klavírní virtuoskou, v Praze. Je laureátem Evropské ceny Gustava Mahlera, Světové ceny Antonína Dvořáka a Mezinárodní soutěže židovských umělců Zlatá Chanukia. Vystupoval jako hostující sólista symfonických a komorních orchestrů i se sólovými koncerty v řadě zemí – kromě České a Slovenské republiky zejména v Rusku, Španělsku, Německu, Švýcarsku, ve Francii a v Izraeli, v prosinci loňského roku měl své první turné v Americe. Jeho repertoár je víc než široký, osciluje mezi klasikou, klezmerem a Orientem. Složil i hudbu k dokumentárním filmům a interpretačně i autorsky se podílel na několika cédéčkách.

Proč jste se s maminkou rozhodli odejít z rodné země a za svůj druhý domov si vybrali právě Prahu?

Moje maminka byla asi před dvaceti lety v Praze, a ta na ni udělala velký dojem. Když jsme se pak v roce 1999, kdy už nežil můj otec ani prarodiče a vazby na rodnou zem byly přetřhány, rozhodli, že z Ruska odejdeme, rozhodli jsme se zároveň pro Prahu. Je to krásné kulturní město, které je pro umělce velmi inspirativní.

Začátky asi nebyly právě nejlehčí...

Jako pro každého emigranta to ze začátku bylo těžké. Byla zde jazyková bariéra, jiná mentalita lidí, museli jsme si budovat kariéru od samého začátku, krok za krokem. Začali jsme učit, maminka hru na klavír, já hru na housle. Jako učitel jsem už měl určité zkušenosti z Novosibirsku. Ale postupem doby stále více koncertuji a ponechal jsem si jen několik žáků. Hodně mi usnadnilo život, když jsem s pomocí bývalého ministra kultury Pavla Dostála získal v České republice trvalý pobyt.

Ve vašem repertoáru se často objevují židovské a hebrejské písně. Letos v červnu jste za doprovodu České komorní filharmonie otevíral i hudební část VII. ročníku mezinárodního festivalu židovské kultury Devět bran, který se konal ve Valdštejnské zahradě v Praze. Co pro vás tato hudba znamená?

Byla to vlastně premiéra skladeb židovských skladatelů, například slavná skladba Baal Schem od skladatele E. Blocha, nebo Fantazie na židovské téma skladatele V. Grokhovského, žáka Arama Chačaturjana, kterou mi věnoval a jež zde poprvé zazněla pro housle a symfonický orchestr. Židovská hudba pro mne znamená hodně. V naší rodině má svou tradici, takže jsem ji slýchal už od dětství, stejně jako ruskou hudbu, která je mi velmi blízká. V židovské hudbě se mi podařilo objevit svůj vlastní směr. To, co v židovské hudbě hraji, není klezmer v jeho tradičním podání, jak to dělá většina umělců, ale mám vlastní přístup na základě klasické hudební školy Zachara Brona, reprezentanta školy Davida Oistracha, tedy ruské židovské školy. Přistupuji k židovské hudbě svým vlastním způsobem a velmi mě inspiruje. Velkou roli v tom hraje má vlastní improvizace, kdy vlastně hraji to, co cítím, a vyjadřuji tak své osobní pocity, svůj názor.

V repertoáru máte Johana Sebastiana Bacha, Ludwiga van Beethovena, Johannesa Brahmse, Wolfganga Amadea Mozarta, Nicollu Paganiniho, Piotra Iljiče Čajkovského, Arama Chačaturjana, Antonína Dvořáka, Josefa Suka a řadu dalších, ale i lidové písně a vlastní improvizace, kteroužto mimořádnou a fenomenální schopnost ocenil, kromě jiných, i profesor HAMU Ivan Štraus. Co je vašemu srdci nejbližší?

To nelze jednoznačně říct. Dokáži se pohybovat v hodně odlišných směrech a stylech, od klasiky po jazz a folk, a mám hodně hudebních lásek. Jeden den dávám přednost Bachovi, druhý den zase vlastní improvizaci, kterou jsem byl obdařen. Je to vlastně můj dialog se skutečností a sny. Improvizace a schopnost ke kompozici mi navíc pomohla pochopit i cizí skladby. Není to náhoda, protože většina slavných instrumentalistů byla zároveň i skladateli. Byl jsem rovněž pozván, abych zahrál na festivalu Karla Hašlera, a byl jsem tím velmi potěšen. Našel jsem jeho velmi krásnou melodii, která sice není tak příliš slavná, ale pro housle je velice krásná. Navíc jsem si vybral skladbu Ta naše písnička česká – a vznikly z toho variace na Hašlerovské melodii. Hraji i variace na české lidové písně, například na písničku Andulko šafářova. Velmi rád vycházím z nějaké české písničky a dělám na ni, často technicky velmi náročné, variace. I to často hraji na svých klasických koncertech.

Složil jste i hudbu k dokumentárním filmům. Chcete se komponování více věnovat?

Určitě ano, ale zatím se zabývám více improvizacemi, už proto, že na komponování se člověk musí více soustředit, a zatím na to nemám tolik času.

Vystupoval jste s řadou českých umělců. Kterých vystoupení si ceníte nejvíc?

Velmi si cením vystoupení s panem Radovanem Lukavským, které jsem měl před několika lety v Malostranské besedě. On recitoval básně a já jsem na ně improvizoval hudbu, podobně jako ji improvizuji na obrazy malířů, kteří si mě zvou na vernisáže svých výstav. Bylo pro mne obrovským překvapením, když pan Lukavský recitoval báseň od Johana Sebastiana Bacha. Vůbec jsem nevěděl, že tento velký skladatel složil tak krásnou a poetickou báseň. Nezačal jsem improvizovat, ale hrát jsem klasického Bacha, což na lidi udělalo tak velký dojem, že začali plakat. Byl to nezapomenutelný zážitek nejen pro mne, ale i pro publikum. Když jsem letos hrál na zahajovacím koncertu Devět bran, přišla za mnou dokonce jedna žena, která tehdy v Malostranské besedě byla, a dodnes na to vzpomíná. Měl jsem i čest zahrát si s Jiřím Stivínem. Byl to vlastně takový souboj flétny a houslí, což mě velmi inspirovalo. K napsání vlastní skladby Vítr mě pak inspiroval Štěpán Rak. Byl jsem velmi šťastný, že jsem mohl spolupracovat s vynikajícím dirigentem V. Spurným. Velmi si cením i svého turné v Americe, kde jsem vystupoval v prosinci minulého roku a kde jsem vlastně reprezentoval Českou republiku. Hrál jsem Dvořáka, Čajkovského i vlastní skladby.

Převážnou část svého života jste žil a pracoval v Rusku. Nestýská se vám někdy? Upřímně řečeno, ani příliš ne. V Praze žiji už sedm let a v Rusku jsem za tu dobu ještě nebyl. Možná, že tam také pojedu, už proto, že tam mám své kořeny. Nicméně ty mám vlastně i v Rakousku, protože můj dědeček právě z Rakouska utekl před Hitlerem do Ruska a přežil tam gulag...

Vaše poslední CD – Jewish violin in Praque – vyjadřuje pouť židovských houslí z Orientu přes starou Evropu až do dnešní Prahy. Co pro vás Praha znamená? Stala se vám druhým domovem?

Zmiňujete moje poslední cédéčko – Židovské housle, které vyšlo vloni a na němž mám dostatečný prostor pro vlastní improvizaci i pro interpretaci židovské mystiky a klasiky. Jsem opravdu rád, že mělo a má velký komerční úspěch. Nyní ale chystám už další cédéčka. Praha se mi stala opravdu druhým domovem, a když se vracím z nějakého zahraničního vystoupení, vracím se vskutku domů. Navíc mě Praha hodně inspiruje. Viděl jsem řadu měst a mohu říct, že Praha je pro mne tím nejhezčím. Teď už je tady opravdu i můj domov.

Jaké jsou vaše zájmy a jaké máte koníčky, pokud vám na ně ještě zbývá čas?
Velmi rád fotografuji a natáčím video. Když mám čas, rád jezdím na kole, rád chodím do divadla. České divadlo, které má svou tradici, velmi obdivuji. Ve svém repertoáru mám i zajímavý pořad – Dvořák a Čajkovskij, o významných osobnostech, které byly životními přáteli a oba měli něco společného. Dělán jej ve spolupráci s mezzosopranistkou a členkou Národního divadla Lenkou Šmídovou, například Moravské dvojzpěvy. Je to velice krásná hudba a oba skladatelé měli něco společného. A pokud jde o praktické věci, tak díky tomu, že jsem deset let žil sám na koleji, řadu věci v domácnosti si dnes umím udělat sám. Rád se věnuji i charitativní činnosti. Například koncem června jsem zahajoval v Oafé Therapy výstavu fotografií v rámci Mezinárodního dne proti zneužívání drog, která potrvá až do konce srpna, a také pravidelně hraji v domovech důchodců a na Univerzitě třetího věku. Není to pro mne práce, ale radost. Dělán to s potěšením, už proto, že důchodci jsou to nejlepší publikum.

A vaše plány do budoucna?

Hudební skladatel Karel Svoboda mě po mém koncertu ve Španělské synagoze vyzval ke spolupráci na připravovaném muzikálu Golem. Je to krásná hudba a velmi mě to potěšilo. Na židovské hudbě budu nadále spolupracovat s herečkou a zpěvačkou Věrou Nerušilovou, s níž už pracuji asi pět let a společně jsme vydali i cédéčko. Plánuji rovněž další koncerty ve Španělské synagoze a chtěl bych se zabývat i židovskou synagogální hudbou. Česká židovská hudba má totiž své specifikum, a proto bych se chtěl společně se svým kamarádem kantorem Michalem Fořtem zabývat i neznámou hudbou pražských synagog. Málokdo totiž ví o historii židů v Čechách, jenže oni zde měli dost velký vliv. Nepůjde o komerční koncerty, ale o pořad pro českou veřejnost, který budeme dělat dvakrát měsíčně. Bude nás v tom podporovat Pragoplakat, agentura vynikajícího muzikanta Borise Monoszona. Doposud zde nic podobného ještě nebylo. Na podzim je v plánu i koncert ve Španělském sále Pražského hradu, na který se těším. Už šest let v Praze také existuje pod vedením Jiřího Klapky Ruský hudební salon a jeho koncerty v divadelní kavárně Černá labuť. Vystupovali jsme také ve Viole společně s bratry Traxlerovými a moc nás těšilo, že z devadesáti procent na ta vystoupení chodili Češi. Doufám, že se k tomu zase vrátíme. A v neposlední řadě – rád bych také už konečně našel dobrého manažera, což se mi, bohužel, za těch sedm let v Praze, ještě nepodařilo.

Děkuji za rozhovor

Blanka Jirásková

Foto: archiv Alexandra Shonerta